

Recenzja opracowania pt. *Afirmacja czy kontestacja? Dylemat społeczeństwa kapitalistycznego w kryzysie*, red. Zbigniew Galor, Radomir Miński, Piotr Sałustowicz, Societas Pars Mundi Publishing, Bielefeld, Warszawa 2014, ss. 353 – Paulina Forma, w: *Studia Pedagogiczne, Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne*, Tom 24, s.

Zgoda na to co nas otacza, czy też sprzeciw wyrażany publicznie poprzez wypowiedzi lub zachowanie są obecne w naszym społeczeństwie. Widać je wyraźnie zwłaszcza w kontekście problematyki kryzysu. Taki też obraz afirmacji i kontestacji odnaleźć można w opracowaniu Zbigniewa Galora, Radomira Mińskiego i Piotra Sałustowicza pt.: *Afirmacja*, wydanej w 2014 roku. Sami Autorzy zajmują się różnymi zagadnieniami, stąd ich rozważania mają charakter interdyscyplinarny. Publikacja jest podzielona na trzy części. Pierwszą stanowi teoretyczny przegląd zatytułowany *Teoretyczne problemy kryzysu jako zjawiska ekonomicznospołecznego*. Rozpoczyna go tekst Daniela Płatka i Marcina Starnawskiego, poświęcony perspektywie analizy kapitalizmu wypracowanej przez Immanuela Wallersteina. Jego twórcy nie tylko omawiają założenia analizy systemu – światów, ale zwracają uwagę na jej aplikowalność, uwidoczniając m.in. sprzeczności między konsolidacją sfery gospodarczej a brakiem koordynacji działań ruchów społecznych. W tej części opracowania znajduje się również artykuł Zbigniewa Galora, odnoszący się do prezentacji stanowiska jednego z niemieckich socjologów, a zarazem fundatorów teorii zależności – Andre Gundera Franka. Ta kreacja Z. Galora pozwala lepiej zrozumieć przyczyny zastoju gospodarki. Pierwszą część teoretyczną zamyka artykuł Radomira Mińskiego poświęcony kryzysowi demokracji parlamentarnej w ujęciu sylwetki i twórczości Roberta Michelsa. Krytyczną refleksję Michelsa Autor artykułu odczytuje zarówno jako opis mechanizmów ekskluzji społecznej, jak i mechanizmów służących poprawie funkcjonowania demokratyzacji organizacji. Druga część opracowania przedstawia zawartą w tytule *Afirmację czy kontestację?* zilustrowaną w pięciu tekstach. Rozpoczyna ją artykuł Przemysława Wielgosza poświęcony „odbrą- Studia Pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne 2014, t. zowieniu” pojęcia globalizacji i wyselekcjonowaniu jej ideologicznych 24: 491–494 Recenzja opracowania pt. *Afirmacja czy kontestacja? Dylemat społeczeństwa kapitalistycznego w kryzysie*, red. Zbigniew Galor, Radomir Miński, Piotr Sałustowicz, Societas Pars Mundi Publishing, Bielefeld, Warszawa 2014, ss. 353 492 Recenzje, sprawozdania i opinii obciąża. Jak podkreśla Autor globalizacji towarzyszy wyłanianie się społecznej konstelacji alterglobalizmu. Zdaniem P. Wielgosza „Dowodzi ono, że marzenie o innym świecie może być podstawą dla porozumiewania milionów ludzi ze wszystkich zakątków globu. Jak dalej wnioskuje globalizacja miała przynieść uniwersalizację zachodnich standardów politycznych i ekonomicznych, zbliżyć ludzi z całego świata, zniwelować sztuczne podziały pomiędzy narodami, a w zamian za to doprowadziła do polaryzacji ludzkości”. Kolejny artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie, czy kryzys ekonomiczny nie jest symptomem głębszych zmian społecznych. Jego Autor – Kazimierz Sowa analizuje wybrane czynniki przeobrażeń społecznych, takie jak: demograficzny, strukturalny, instytucjonalny oraz aksjologiczny. Zasygnalizowane w tym tekście przemiany społeczne, które wystąpiły w życiu kilku ostatnich pokoleń przyczyniły się do zaburzenia ładu społecznego. Jak podkreśla Autor „w życiu zbiorowym nastąpiła podwójna konfuzja: w sferze zachowań – tego co publiczne, z tym co prywatne oraz w sferze motywacyjnej – wartości z interesami”. Konkluzja tego artykułu wyraża się w upadku wartości w życiu publicznym, któremu zdaniem K. Sowy towarzyszy nasilanie się innych zjawisk powszechnie uznawanych za patologiczne, takie jak np.: masowy terroryzm, morderstwa, samobójstwa, zabójstwa lub tzw. strzelaniny szkolne, masowa narkomania, czy przestępczość nieletnich. Wszystkie te zjawiska, określone w języku nauk humanistycznych, jako głęboki kryzys moralny, są pochodną

przemian społecznych. O kryzysie gospodarczym i przepaściach pomiędzy regionami oraz pojawiającymi się niebezpiecznymi procesami: marginalizacji kulturowej, gospodarczej i politycznej w Unii Europejskiej pisze także Piotr Sałustowicz. Jego zdaniem znajdują one odbicie nie tylko w danych statystycznych, ale także w świadomości społecznej. Jak podkreśla, „niepewność, związana z subiektywnie odczuwanym pogorszeniem własnej sytuacji życiowej, staje się udziałem coraz większej części obywateli Unii Europejskiej, co ów Autor odnosi do aktualnego kontekstu – strategii „Europa 2020”, mającej za zadanie poprawę jakości życia obywateli UE. Kolejny ważny problem, związany w procesami ekonomiczno-społecznymi w Europie ujęty w drugiej części książki dotyczy migracji zagranicznych. Jego Autorka – Barbara Goryńska-Bittner analizuje ten proces w powiązaniu ze zjawiskiem bezdomności, co „skutecznie podważa mit beztroskiej swobody poruszania się obywateli Unii oraz nieskrępowanej swobody wyboru nie tylko miejsca pracy, ale i zamieszkania”. Ostatni tekst drugiej części prezentuje dylematy gospodarki społecznej w oparciu o przykłady Aleksandry Bilewicz. Autorka wyłania dwa modele i sta- nRecenzje, sprawozdania i opinie 493 wia tezę, że zarówno model związany ze spółdzielczością, jako stylem życia (niefilantropijny), jak i ten powiązany z ekonomią społeczną (filantropijny), tworzą bariery wejścia dla osób niezwiązanych z grupą społeczną, z której rekrutują się inicjatorzy działań, a zatem jej zdaniem „przeczą zasadzie egalitaryzmu, będą- cej podstawą ruchu spółdzielczego”. Trzecia część, podobnie jak druga zawiera pięć artykułów zebranych pod tytułem Między kryzysami a recesją. Otwiera ją tekst Tadeusza Popławskiego, w którym Autor wskazuje na problem „trwałości prowizorki” na tle transformacji państw peryferyjnych. Arbitralnie opisuje dialektykę wewnątrzno-zewnętrznych relacji pomiędzy strukturą elit danego kraju a zewnętrznym procesem globalizacji. Nośnie nazywa państwo „dryfującym” i ukazuje jego miejsce pomiędzy państwem „opatrnościowym” i państwem „stróżem”. Autor określa ten stan państwa, wskazując także na próby porządkowania przez resentymenty narodowo-polityczne. Kolejny artykuł prezentuje wyniki badań prowadzonych wśród stoczniovców stoczni szczecińskiej prze i o jej upadku. Jego Autor – Robert Woźniak ukazuje zarówno historyczny kontekst badań, jak i dokonuje analizy ogólnospołecznego funkcjonowania stoczniovców w warunkach kryzysu i zmiany społecznej. Nie co inny wymiar i aspekt kryzysu ekonomicznego czytelnik może odnaleźć w tekście Macieja Kokocińskiego, który postrzega ów kryzys w kontekście zjawiska przemocy domowej. Tekst ten ma charakter teoretyczno-empiryczny i odnosi się do poznańskich badań w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie. Przedostatni artykuł – Anny Odrowąż-Coates koncentruje uwagę na systemie edukacji. Jego Autorka odwołuje się do fińskiego przykładu i w ten sposób poszukuje niejako antidotum na kryzys w reformie systemu edukacji i polityce edukacyjnej państwa. Opracowanie zwieńcza tekst Tadeusza Pałubickiego, stanowiący przegląd doświadczeń polskiego emigranta – pracownika Collegium Augustinum, niemieckiej organizacji świadczącej usługi socjalne. Taka konstrukcja opracowania, o czym wspomniano powyżej ma nie tylko interdyscyplinarny charakter, ale daje także możliwość głębszej analizy wspólnego dla wszystkich ujęć mianownika, jakim jest „kryzys”. Książka w moim przekonaniu może być pomocna pedagogom, ekonomistom, socjologom i innym czytelnikom w lepszym poznaniu wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań kryzysu, jego aktualnych przyczyn i w rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych. Wszystkich zainteresowanych problematyką zachęcam do lektury